

Recenzja polskiego tłumaczenia

Już przy końcu XIX wieku neurologi i pedagodzy zdawali sobie sprawę ze znaczenia badań nad mózgiem dla edukacji. Neurolog Henry Herbert Donaldson (1857–1938) napisał w 1895 roku książkę: „Rozwój Mózgu: Badanie Systemu Nerwowego w Związku z Edukacją” (*The Growth of the Brain: A Study of the Nervous System in Relation to Education*), a pedagog Reuben Post Halleck (1859–1936) w 1896 napisał książkę „Edukacja Centralnego Systemu Nerwowego: Badania Podstaw, Szczególnie Treningu Zmysłów i Motoryki” (*The Education of the Central Nervous System: A Study of Foundations, Especially of Sensory and Motor Training*). W tym czasie badania nad mózgiem były w powijakach.

Dopiero pod koniec XX wieku badania nad mechanizmami uczenia się stały się na tyle zaawansowane by można było na ich podstawie udzielać przydatnych rad nauczycielom. Chociaż na temat neuroedukacji napisano w ostatnich latach bardzo wiele nie było dotychczas równie wiarygodnego i przydatnego opracowania jak prezentowane tutaj. Raport doktora Paula Howarda-Jonesa z Uniwersytetu w Bristolu jest oparty na krytycznym przeglądzie literatury związanej z neuroedukacją, cytowanych i omawianych jest w nim ponad 300 publikacji.

Tłumaczenie i rozszerzoną wersję raportu przygotowały w profesjonalny sposób cztery osoby, od lat zaangażowane w popularyzację wiedzy dotyczącej psychologii i neuronauki. Krzysztof Cipora jest doktorem psychologii, zajmuje się kognitywną neuropsychologią pracując obecnie na Uniwersytecie w Loughborough, współpracuje też z Centrum Kopernika Badań Interdyscyplinarnych Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Ewa Międzobrodzka jest absolwentką psychologii Uniwersytetu SWPS a obecnie doktorantką na Vrije Universiteit Amsterdam, prowadzi ciekawy blog Neuroedukacja.net. Anna Bereś zrobiła doktorat z psychologii w Bangor w Wielkiej Brytanii i pracuje w Zakładzie Neurokognitywistyki i Neuroergonomii Instytutu Psychologii Stosowanej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Justyna Płachetka jest doktorantką na wrocławskim Wydziale Uniwersytetu SWPS, absolwentką kierunku biologia oraz ochrona środowiska Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Inicjatywa przetłumaczenia tego raportu bardzo mnie ucieszyła, gdyż niemal codziennie spotykam się z bezkrytycznym podejściem do doniesień publikowanych w mediach, a zwłaszcza w Internecie, podpartych pseudonaukowym żargonem i cudownymi technologiami, które nie zostały nigdy zweryfikowane. Dotyczy to szczególnie nowych metod nauki języków obcych, obiecujących „wykorzystanie całego mózgu”. Niewielu ludzi potrafi krytycznie ocenić doniesienia naukowe w tej dziedzinie (jeszcze gorzej wygląda to w medycynie), a nie brakuje w niej oszustów udających ekspertów. Pseudouczony bełkot wpływa na bezkrytyczne przyjmowanie niesprawdzonych technologii, a sceptycyzm i krytyczne myślenie pozwalające na wiarygodne oceny informacji prezentowanych w mediach czy popularnych książkach są rzadko spotykane.

Wszystkie osoby zaangażowane w prace nad tym raportem są ekspertami zajmującymi się zawodowo zagadnieniami w nim omawianymi i mają już znaczne doświadczenie w popularyzacji nauki. Wyniki badań tu przedstawionych oceniane były w oparciu o to, jak silne są dowody skuteczności różnych interwencji i jak odległe wydaje się zastosowanie ich w kontekście szkolnym. Od powstania raportu Howarda-Jonesa minęło 5 lat, więc tłumacze uzupełnili go dodatkowo o najnowsze pozycje z tej niezwykle szybko rozwijającej się dyscypliny. W ten sposób otrzymujemy naprawdę wiarygodne informacje o obecnym stanie wiedzy w zakresie zastosowań wyników neuronauki w edukacji. W najbliższych latach możemy się spodziewać w tym obszarze dużych postępów dzięki wielkim programom badawczym, takim jak BRAIN (*Brain Research Through Advancing Innovative Neurotechnologies*), czyli badań mózgu dzięki rozwojowi innowacyjnych neurotechnologii. Warto więc będzie uzupełniać ten raport o kolejne wyniki badań.

Włodzisław Duch
Laboratorium Neurokognitywne, Interdyscyplinarne Centrum Nowoczesnych Technologii,
Uniwersytet Mikołaja Kopernika